

On üçüncü Uluslararası Dilbilim Olimpiyatı

Blagoevgrad (Bulgaristan), 20–24 Temmuz 2015

Bireysel yarışma problemleri

Problemi kağıda çekmeyin. Her problemi ayrı kağıda (ya da kağıtlara) yazın. Her kağıda çözdüğünüz problemin numarasını, yerininizin numarasını ve soyadınızı yazınız. Çalışmanızın doğru değerlendirilmesi sadece bu koşullarda garanti ediliyor.

Aldığınız cevaplar temellendirilmeli. Kesinlikle doğru cevap için bile onu temellendirmeden az puan alabilirsiniz.

Problem 1 (20 puan) Nahuatlça:

$$mahtlactli-on-cē \times mahtlactli = m\acute{a}cu\acute{i}l-p\acute{o}hualli-om-mahtlactli \quad (1)$$

$$cem-p\acute{o}hualli \times \acute{o}me = \acute{o}m-p\acute{o}hualli \quad (2)$$

$$y\acute{e}-p\acute{o}hualli-on-chic\acute{o}me + mahtlactli-on-n\acute{a}hui = n\acute{a}uh-p\acute{o}hualli-on-cē \quad (3)$$

$$m\acute{a}cu\acute{i}lli + \acute{o}me = chic\acute{o}me \quad (4)$$

$$mahtlactli-om-\acute{e}yi \times \acute{e}yi = cem-p\acute{o}hualli-on-caxt\acute{o}lli-on-n\acute{a}hui \quad (5)$$

$$m\acute{a}cu\acute{i}lli \times \acute{e}yi = caxt\acute{o}lli \quad (6)$$

Arambaca:

$$ng\acute{a}mbi + ng\acute{a}mbi = ng\acute{a}mbi \times y\grave{a}nparo \quad (7)$$

$$ng\acute{a}mbi + as\grave{a}r = tambaroy \quad (8)$$

$$y\grave{a}nparo t\grave{a}xwo + fete as\grave{a}r t\grave{a}xwo = y\grave{a}nparo fete \quad (9)$$

$$yen\acute{o}we \times yen\acute{o}we t\grave{a}xwo = fete yen\acute{o}we t\grave{a}xwo \quad (10)$$

$$nimbo \times fete = tarumba \quad (11)$$

$$nimbo + y\grave{a}nparo t\grave{a}xwo = yen\acute{o}we t\grave{a}xwo \quad (12)$$

Nahuatlça:Arambaca:

$$y\acute{e}-tzontli-on-n\acute{a}uh-p\acute{o}hualli-on-caxt\acute{o}lli-on-cē = ndamno \quad (13)$$

$$cen-tzontli-on-cem-p\acute{o}hualli-om-mahtlactli-om-\acute{o}me = y\grave{a}nparo tarumba \quad (14)$$

$$cen-tzontli = tarumba tambaroy fete as\grave{a}r \quad (15)$$

$$cen-xiquipilli = weremeke tarumba nimbo y\grave{a}nparo \quad (16)$$

(a) (1–12) eşitlikleri, (13–16) sayıları da rakamla yazın.

(b) Nahuatlça yazı ile yazın: 42; 494.

(c) Arambaca yazı ile yazın: 43; 569.

⚠ Uto-Aztek aileden olan Klasik Nahuatlça Meksika'da Aztek İmparatorluğu'nun diliydi. Arambaca (ya da başka adlarıyla Serki, Serkisetavi veya Yukarı Morehead) Güney Merkezi Papua aileden bir dildir. Papua Yeni Gine'de yaklaşık 970 kişi konuşur. —*Milena Veneva*

Problem 2 (20 puan) Aşağıda Latin harfleriyle ve vurgularıyla Kabardey-Çerkes dilinin Besleney lehçesinde (Adıge Cumhuriyeti, Ulyap avlunun şivesi) fiil şekilleri Türkçeye çevirileri ile yazılmıştır:

defón	<i>dikebilmek</i>
g^wəš'əʔén	<i>konuşmak</i>
máde	<i>dikiyor</i>
mášxe	<i>yiıyor</i>
meçántχ^we	<i>kayıyor</i>
meg^wəš'əʔéf	<i>konuşabilir</i>
mes	<i>yanıyor</i>
mebəbópe	<i>gerçekten uçuyor</i>
mešxápe	<i>gerçekten yiıyor</i>
mezeqáfe	<i>ısırtıyor gibi yapıyor</i>
sən	<i>yanmak</i>
ʔəg^wərəg^wón	<i>titremek</i>

(a) Türkçeye çevirin:

zeqén, medéf, medáfe, səfón, meg^wəš'əʔe, mebáb.

İşte birkaç daha Besleneyce sözcük:

çántχ^weçəm	<i>kaymıyor</i>
çántχ^wet	<i>kayınıyordu</i>
çentχ^wéft	<i>kayabiliyordu</i>
dápet	<i>gerçekten dikiyordu</i>
défxeme	<i>dikebilirlerse</i>
çántχ^wexeme	<i>kayıyorlarsa</i>
meʔəg^wərəg^wxə	<i>titriyorlar</i>
səfçəm	<i>yanamıyor</i>
bəbme	<i>uçuyorsa</i>
bəbxet	<i>uçuyordular</i>
šxéme	<i>yiuyorsa</i>
ʔəg^wərəg^wçəm	<i>titremiyor</i>

(b) Türkçeye çevirin:

çentχ^wéfmə, šxáfexəçəm, bəbəft, šxet, ʔəg^wərəg^wəpeme.

(c) Besleneyceye çevirin:

dikiyorlar; uçuyor gibi yapıyorlar; gerçekten yanınıyordu; yiyemiyor; konuşuyorlarsa; ısırtıyorlar.

Sakin vurguyu işaretlemek unutmayın.

⚠ Kabardey-Çerkesçe Kuzey Kafkas ailenin Abhaz-Adıge grubundan bir dildir. Rusya Federasyonu'nda (516.000 kişi), Türkiye ve diğer Yakın Doğu ülkelerinde konuşulur.

ç, g^w, ç, š, š', ʔ, x, χ^w, ʒ, ʔ ünsüz; ə ünlü. “” işareti vurgu belirtir. —Pyotr Arkadyev

Problem 3 (20 puan) Soundex, isim kodlama için bir algoritmadır. Telaffuzu benzeyen isimleri aramak amacıyla ABD’de 1918-1922 yıllarında Robert C. Russel ve Margaret King Odell tarafından geliştirilmiştir. Soundex, 20. yüzyılının ortasında 1890-1920 yılları arasındaki nüfus sayımlarının sonuçlarını analize etmek amacıyla ABD’de yoğun olarak kullanıldı.

Aşağıda 1910 yılında yapılan nüfus sayımı kartının örneği sunulmuştur. Bundan W425 olan Wilson soyadının Soundex kodunu bakabilirsiniz.

LOUISIANA			
HEAD OF FAMILY		E. D.	SHEET
W425 Wilson, Alce		118	17
COLOR	AGE	BIRTHPLACE	
B	42		
COUNTY	St. Landry		CITY
OTHER MEMBERS OF FAMILY			
NAME	RELATIONSHIP	AGE	BIRTHPLACE
Eugene	W	46	
Regina	D	15	
Walter	S	13	
Louisa	D	12	
Camila	D	7	
Canell	S	7	
Hudson	S	4	

FORM 10-636 (4-20-61)
1910 CENSUS INDEX - FAMILY

U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE
BUREAU OF THE CENSUS

Kaynağı: <https://familysearch.org/learn/wiki/en/Soundex>

İşte soyadları listesi ve serbestçe dizilmiş uygun Soundex kodları. Bazı karakterler eksiktir:

Allaway, Anderson, Ashcombe, Buckingham, S312, T₁6₁, ₁5₁3, C42₁, T520,
Chapman, Colquhoun, Evans, Fairwright, L₁42, A536, C155, ₁623, S356,
Kingscott, Lewis, Littlejohns, Stanmore, ₁252, ₁152, ₁330, A251, A400, L2₁0
Stubbs, Tocher, Tonks, Whytehead

- Soundex kodunun oluşumunu adım adım olarak açıklayın.
- Soyadlarını uygun Soundex kodlarıyla eşleştirerek eksik karakterleri tamamlayın.
- Şu soyadları için Soundex kodları oluşturun:

Ferguson, Fitzgerald, Hamnett, Keefe, Maxwell, Razey, Shaw, Upfield.

—Aleksandr Piperski

Problem 4 (20 puan) İşte Wambaya'de bazı cümleler Türkçeye çevirileri ile:

1. <i>Ngarlu nya.</i>	Sen dans ettin.
2. <i>Gulugba ngu.</i>	Ben uyuyacağım.
3. <i>Bardbi ga bungmanya.</i>	Yaşlı bayan kaçtı.
4. <i>Ngunybulugi barrawunguji.</i>	Hekimin evi var.
5. <i>Ngajbi nginya.</i>	Ben seni gördüm.
6. <i>Dagumajba nguyu ngunybulugi.</i>	O (diş.) hekimi vuracak.
7. <i>Alanga gu ngarlujba janjingunya.</i>	Kız köpekle dans edecek.
8. <i>Ngajba gununyu.</i>	O (er.) seni görecek.
9. <i>Ngirra nga gijilulu.</i>	Ben parayı çaldım.
10. <i>Yagujba nyu barrawuwaji.</i>	Sen onu (er.) evsiz bırakacaksın.
11. <i>Daguma ngiyinga bungmanyani.</i>	Yaşlı bayan beni vurdu.
12. <i>Bardbi ga darranggunguji.</i>	O (er.) bastonla kaçtı.
13. <i>Alayulu ngiya juwa.</i>	O (diş.) adamı buldu.
14. <i>Juwani gina ngajbi gijilulungunya.</i>	Adam onu (diş.) parayla gördü.
15. <i>Yagu gininga.</i>	O (er.) beni bıraktı.
16. <i>Bungmaji gina ngajbi balamurruwaji.</i>	O (er.) yaşlı adamı mızraksız gördü.
17. <i>Dirragba gu bungmaji.</i>	Yaşlı adam atlayacak.

(a) Türkçeye çevirin:

18. *Alayulujba nguyunyu bungmanyani.*
19. *Yagu gininya.*
20. *Janji darranguwaji.*
21. *Ngirra nya alanga.*
22. *Daguma nyinga.*
23. *Dirragbi ga balamurrungunya.*

(b) Wambaya çevirin:

24. Sen beni bırakacaksın.
25. Hekim uyudu.
26. Adam parayla kaçacak.
27. O (er.) köpeği çalacak.
28. Kız seni gördü.

⚠ Wambaya Batı Barkli aileden bir dildir. Avustralya'nın Kuzey Topraklarında yaklaşık 50 kişi konuşur.

—Kseniya Gilyarova

Problem 5 (20 puan) İşte Somali dilinde masafo ritmiyle kurulmuş 25 yarım mısra:

1. ogaadeen ha ii dirin	14. daliilkii ku siiyaye
2. duul haad amxaaraa	15. miyaad iigu duurxuli
3. kaa dooni maayee	16. dorraad adigu kama dhigin
4. amba waa ku daba geli	17. ma deldelin raggoodii
5. dakanka iyo qaankee	18. deelqaadkan aad tiri
6. anaa been dabaadee	19. diigaanyo ciidana
7. galbeed uga dareershaan	20. wax ma kala dillaallaa
8. dalkaad adigu joogtiyo	21. duunyada ka qaadoo
9. dar alliyo heshiis iyo	22. diinkiyo dugaaggiyo
10. mase waa dayoobeen	23. dildillaaca waaberi
11. dacalkaaga kuma shuban	24. dibnahaaga kama qiran
12. miyaan duudsiyaayaa	25. hobyoo wixii ka soo degey
13. doodaye maxaad oran	

Masafo ritmini daha iyi çözmeniz için bir yarım mısra içinde yerleri rasgele değiştirilmiş yarım mısralardan oluşan 10 yarım mısra okuyunuz. Bunlardan bazılarının ritmi doğru olabilir ama çoğunluğunun ritmi yanlıştır:

26. u anigaa lehe diin	31. kuu miyuu tari wax dafir
27. waad nimankaad ma diidi	32. kuu daalasaayee nin
28. qoran daftarkaaga kuma	33. shareecada dikrigiyo
29. fuushaan kaama dusha	34. dumarkii furayaan ma
30. helo dabacayuun kulaan	35. ogaadee diyaar kuu

(a) Masafo yarım mısrasının yapısını açıklayınız.

(b) İşte daha 10 masafo ritmiyle kurulmuş yarım mısra. Bunlardan beş tanesi doğrudur, beş tanesinin ise yerleri rasgele değiştirilmiştir. Hangileri doğru, hangileri yanlıştır?

36. war ismaaciil daarood	41. digaxaarka mariyoo
37. dir miyaad wadaagtaan	42. ciid iyo doolo diraac
38. labadaad ka duudiye	43. nooma keeneen darka
39. ka jannadaad daahiye	44. kala deyaayaa miyaan
40. adiga iyo deriskaa	45. wuxuun kaa danqaabaan

—Aleksandr Piperski

Redaktörler: Bojidar Bojanov (baş yazar), Qitong Cao, İvan Derjanski (teknik editör), Hugh Dobbs, Dmitri Gerasimov, Kseniya Gilyarova, Stanislav Gureviç, Gabriijela Hladnik, Boris İyomdin, Bruno L’Astorina, Jae Kyu Lee, Elitsa Milanova, Miina Norvik, Aleksejs Peguševs, Aleksandr Piperski, Mariya Rubinşteyn, Daniel Rucki, Estere Šeinkmane, Artūrs Semeņuks, Pavel Sofroniyev, Milena Veneva.

Türkçe metin: Sergey Laşukeviç, Oksana Mansurova.

Başarılar dileriz!